

KUTSESTANDARD

Perelepitaja, tase 7

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetuse	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Perelepitaja, tase 7	7

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Perelepitaja pakub konfliktilahendusteenust kooselu ja perekonnaga seotud vaidlustes, sealhulgas abielulahutuse/ lahkumise ja lastega seonduvates teemades. Ta aitab eri seisukohtadel olevatel partneritel leida ja sõlmida mõlemad osapooli rahuldavaid kokkuleppeid.

Perelepitaja, tase 7 juhib pooltevahelist läbirääkimisprotsessi, mille kaudu on osapooltel võimalik leida lahendusi erimeelsustele, kaasaarvatud kohtuprotsessi eel, ajal või järgselt. Ta loob läbirääkimise protsessiks toetava keskkonna, soodustades osapoolte üksteisemõistmist, arusaamist ja koostööd ning kokkulepete leidmist, sh vanematel laste arengulisest vajadustest lähtuvate kokkulepete sõlmimist.

Perelepitaja teeb vajadusel koostööd kaaslepitajatega või teiste erialade spetsialistidega. Tema töös esineb olukordi (nt lähisuhtevägivald, psüühikahäirega laps/lapsevanem, väheste koostöösooviga paaridega, lapse võõrandamisjuhtumitega, erinevate kultuuri- ja religioossete vaadete, erinevate vähemustega, piiri- ja kultuuri ülesed vaidlused), kus perelepitaja peab enne lepitusprotsessi algust hindama, kas juhtum on perelepituseks sobiv ja ohutu, arvestades selle keerukust, riskitaset ja osapoolte valmisolekut koostööks.

Tänu suuremale kogemusele kasutab ta mitmekesisemaid töömeetodeid, võib kaasata lapsi perelepitusprotsessi, juhendab kolleege ja tegeleb sihipäraselt valdkonna arendamisega.

Kutsealal tegutseb ka perelepitaja, tase 6, kes tegeleb enda pädevuste raames olevate juhtumitega.

A.2 Tööosad

- A.2.1 Perelepituse kavandamine
- A.2.2 Perelepituse läbiviimine
- A.2.3 Enesehoiu tagamine
- A.2.4 Laste vahetu kaasamine
- A.2.5 Juhendamine ja kutsealase tegevuse arendamine

A.3 Kutsealane ettevalmistus

Perelepitajana töötamine eeldab kõrgharidust, soovitatavalt psühholoogia, sotsiaalteaduste või õigusteaduste erialalt, perelepitusalast väljaõpet ning töökogemust perelepitajana.

A.4 Enamlevinud ametinimetused

Perelepitaja, lepitaja.

A.6 Tulevikuoskused

Perelepitaja töö eeldab pidevat erialast enesetäiendamist, osalemist koolitustel ja uute töövõtete õppimist. Perelepituse valdkonnas kasvab vajadus analüüsida ja arendada tööpraktikat, sealhulgas kultuuridevahelisi lähenemisi. Tähtsust omandab uuenduslike ja tõenduspõhiste meetodite loomine ning olemasolevate töövõtete kohandamine vastavalt muutuvatele peresuhetele ja ühiskondlikele ootustele. Suurenevat rolli mängib teadmiste jagamine ning kolleegide koolitamine ja juhendamine, et toetada valdkonna professionaalset arengut. Perelepitajad osalevad üha enam rahvusvahelistes koostöövõrgustikes ja arendusprojektides. Tööprotsess eeldab digivahendite kasutamise oskust – videokoosolekute, failijagamise keskkondade ja turvaliste platvormide rakendamist nii

perelepituse protsessi ettevalmistamisel kui ka läbiviimisel. Oluliseks muutub digitehnoloogia mõju hindamine perelepituse kvaliteedile ja kättesaadavusele ning tööpraktika vastav kohandamine. Tulevikus on perelepitaja roll üha enam seotud valdkonna arendamise ja perelepituspädevite suunamisega ühiskondlike muutuste kontekstis.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Kutse taotlemisel on nõutav üldoskuste B.2 ning kohustuslike kompetentside B.3.1 - B.3.5 tõendamine.

Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele

Nõuded kutse taotlemisel

1. Kõrgharidus (soovitavalt psühholoogia, sotsiaalteaduste või õigusteaduste erialalt)
2. Perelepitusalane väljaõpe mahus vähemalt 160 akadeemilist tundi
3. Töökogemus perelepitajana (sh töötanud vähemalt 20 juhtumiga, tõendatud 30 supervisioonitundi, superviseerinud vähemalt 5 perelepitus juhtumit)
4. Osalenud perelepitusvaldkonnaga seotud täienduskoolitustel vähemalt 20 akadeemilist tundi

Nõuded kutse taastõendamisel

1. Eelnevalt omandatud perelepitaja, tase 7 kutse, mille kehtivuse lõppemisest ei ole möödas rohkem kui kaks aastat
 2. Töökogemus perelepitajana vähemalt 5 aastat (sh vähemalt 5 juhtumi superviseerimine, koviseeritud juhtumeid 5-10)
 3. Läbitud mitmekülgseid perelepitusvaldkonnaga seotud täienduskoolitusi mahus vähemalt 40 akadeemilist tundi
- Kutse andmise korraldus, sh kutset taotleja isiku esitatavad dokumendid ja kutse taotleja kutsealase kompetentsuse hindamise viis ja vormid on reguleeritud perelepitaja kutsete andmise korras.

B.2 Perelepitaja, tase 7 üldoskused

Mõtlemisoskused

1. Allikakriitilisus - Hindab ja sünteesib erinevaid infoallikaid kriitiliselt ning rakendab tõenduspõhiseid lahendusi perelepituse praktikas.
2. Terviklik mõtlemine - Analüüsib ja väljendab oma seisukohti kindlalt ja hinnanguvabalt, eristab fakte arvamustest ning tasakaalustab enese ja teiste vajadusi keerukates olukordades.

Enesejuhtimisoskused

3. Kutse-eetika ja konfidentsiaalsus - Rakendab oma töös kutse-eetika põhimõtteid ning tagab klientide andmete ja protsessis selgunud info konfidentsiaalsuse, analüüsides ja ennetades võimalikke riske.
4. Õigusaktide tundmine - Rakendab oma töös asjakohaseid õigusakte, analüüsib nende mõju tööprotsessidele ning kohandab tegutsemist muutuvus õigusruumis.

Lävimisoskused

5. Suhete loomine ja hoidmine - Arendab ja hoiab usalduslikke suhteid osapooltega perelepitusprotsessis ja koostööpartneritega.
6. Keeleoskus - Kasutab peamist nõustamiskeelt kõnes ja kirjas tasemel C1 (vt lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused) ja ühte võõrkeelt tasemel B2/B1, kohandades erialaseid teemasid eri sihtrühmade ja kultuurikeskkondade jaoks.
7. Digioskused - Kasutab ja kombineerib digivahendeid eesmärgipäraselt ja uuenduslikult, analüüsib digilahenduste mõju töö kvaliteedile ja arendamisele ning tagab turvalisuse ka keerukates olukordades.

B.3 Kompetentsid

B.3.1 Perelepituse kavandamine

EKR tase 7

Tegevusnäitajad

1. Koondab, analüüsib ja hindab esialgset teavet lepitusvajaduse ning sobivuse kohta, seostades seda keerukate peresituatsioonide ja võimalike riskiteguritega.

2. Annab kogutud teabe alusel osapooltele vajalikku tagasisidet ning kavandab koostöö, arvestades osapoolte spetsiifilisi vajadusi; sõlmib koostöökokkuleppe. 3. Planeerib lepitusprotsessi läbiviimise, kohandades seda juhtumi eripäradele ja rahvusvaheliselt tunnustatud meetodikatele; keerukates olukordades, sh osapoolte vaimse tervise probleemide korral, kombineerib erinevaid protsessijuhtimise viise ning kaasab sihipäraselt teisi spetsialiste. 4. Järgib perelepitusprotsessis teiste spetsialistide kaasamisel andmekaitse- ja eetikanõudeid.	
B.3.2 Perelepituse läbiviimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Tutvustab osapooltele perelepitusprotsessi ülesehitust, eesmärgi, ülesandeid ja põhielemente, lähtudes lepitusprotsessi võimalusest ning teavitades osapooli nende õigustest protsessis. 2. Lepib osapooltega kokku protsessi reeglites, lähtudes suhtlemise heast tavast. 3. Kogub ja struktureerib osapooltele teavet ning prioritseerib lepitusprotsessis käsitletavat teemat ning kasutades sobivaid intervjuerimistehnikaid ja tuginedes süsteemselt süvendatud lisaõppe teadmistele ning perekonna-, lähisuhete-, kriisi-, kaotus- ja lapsepsühholoogia põhimõtetele. 4. Selgitab välja osapoolte huvid, vajadused ja võimalikud huvide ühildumised, kasutades kontaktloomise ja -hoidmise võtteid, suhtlemise psühholoogiat ning suunab osapooli omavahelisele koostööle. 5. Juhib perelepitusprotsessi laste heaolu fookuses, arvestades täiskasvanute võimalusi ja laste vajadusi. 6. Juhib ja vahendab osapoolte läbirääkimisi, rakendades protsessi- ja konfliktijuhtimise meetodeid, perelepitusmudeleid ning suhtlemis- ja motivatsioonipsühholoogia põhimõtteid ning uuenduslikke perelepituse praktikaid. 7. Soodustab osapoolte koostööd ja loovate lahenduste leidmist, rakendades vajadusel juhtumipõhiseid koduseid ülesandeid. 8. Jagab kolleegidega uuenduslikke ja rahvusvaheliselt tunnustatud perelepituse praktikaid ning arendab neid edasi vastavalt juhtumi eripäradele, panustades valdkonna arengusse. 9. Analüüsib osapooltega perelepituse protsessi tulemuslikkust, sõnastab järeldused ning vajadusel kinnitab kokkulepped, arvestades kehtivat õigust.	
B.3.3 Enesehoiu tagamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Osaleb regulaarselt supervisioonis või kovisioonis, rakendab saadud teadmisi ja kogemusi enese professionaalse arengu ning valdkonna praktika parendamiseks. 2. Kujundab ja rakendab teadlikult enesehoiu strateegiaid, kohandades neid keerukates tööolukordades ning jagades enesehoiupraktikaid kolleegidega, olles eeskujuks ja toeks.	
B.3.4 Laste vahetu kaasamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Analüüsib lapse kaasamise otstarbekust lepitusprotsessi keerukates olukordades, arvestades lapse parimat huvi, arengutaset ning kaasamise mõju lapse heaolule. 2. Selgitab lapsevanematele lapse kaasamise vajalikkust ja õigust osaleda perelepitusprotsessis ning võimalusel sellest keelduda, tagades lapse vabatahtliku osalemise. 3. Kaasab lapse mõlema vanema nõusolekul perelepitusprotsessi ning valmistab vanemaid ja last ette osalemiseks, arvestades osapoolte eripärade ja vajadustega. 4. Kasutab lapse küsitlemisel eakohaseid ja lapsekeskseid küsitlemistehnikaid ning analüüsib lapse arvamust ja vajadusi lepitusprotsessi kontekstis. 5. Analüüsib ja üldistab lapse kaasamisel saadud teavet ning vahendab osapooltele vaid asjakohast infot, järgides eetika- ja konfidentsiaalsusnõudeid. 6. Nõustab vanemaid, kuidas toetada last lepitusprotsessi ajal ja pärast kokkulepete sõlmimist, kohandades lapse kaasamisel saadud infot pere ja lapse eripäradele ning võttes arvesse lapse õigusi.	
B.3.5 Juhendamine ja kutsealase tegevuse arendamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad 1. Viib läbi perelepitusalaseid koolitusi vastavalt koolitusprotsessi etappidele ja andragoogika põhimõtetele. 2. Nõustab madalama või sama kutsetasemega perelepitajaid, rakendades supervisiooni põhimõtteid. 3. Juhib kovisioonigruppi, arvestades juhendamise, motiveerimise, tagasisidestamise ja kovisiooni põhimõtteid. 4. Analüüsib ja arendab perelepituse meetodeid ja tehnikaid, tuginedes Eesti ja rahvusvahelisele heale praktikatele. 5. Täiendab end erialaselt, osaledes valdkonnaga seotud koolitustel. 6. Viib läbi valdkonnapõhiseid uurimusi, kasutades kaasaegseid uurimismeetodeid.	

7. Arendab perelepituse valdkonda, hoides ja laiendades koostöö -ja lepitusvõrgustikku, tehes teavitustööd (nt kutse tutvustamine, artiklite kirjutamine) ja koostööd rahvusvaheliste erialaorganisatsioonidega.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	25-13112025-2.2/5k
2. Kutsestandardi koostajad	Anneli Liivamägi-Hitrov, OÜ Psychconsulting/Eesti Lepitajate Ühing Helle Niit, Eesti Lepitajate Ühing Helen Hääl, Advokaadibüroo Concordia/Eesti Lepitajate Ühing Kadri Pettai, Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet Kadri Kääk, Sotsiaalkindlustusamet Mare Merimaa, Tallinna Ülikool Ruth Juhanson, Eesti Perelepitajate Koda Tuuli Möistlik, Lepitus ja Supervisioon OÜ/Eesti Lepitajate Ühing
3. Kutsestandardi kinnitaja	Sotsiaalhoolekande Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	34
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	13.11.2025
6. Kutsestandard kehtib kuni	12.11.2030
7. Kutsestandardi versiooni number	5
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2635 Sotsiaaltöötajad ja nõustajad
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Family Mediator, EstQF level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Keelte oskustasemete kirjeldused	